

Informacje podstawowe

Nazwa przedmiotu	Stary Testament – późne księgi historyczne
Prowadzący	dr hab. Dorota Muszytowska, prof. UKSW
Wydział	Wydział Teologiczny
Kierunek	Turystyka religijna
Poziom studiów	studia pierwszego stopnia (licencjackie)
Profil studiów	ogólnoakademicki
Forma studiów	stacjonarne
Moduł specjalnościowy	
Dyscyplina naukowa, do której odnoszą się efekty uczenia się	nauki teologiczne
Obowiązuje od roku akademickiego	2025/2026
Rok studiów	1
Semestr	2
Język wykładowy	polski
Status przedmiotu (obowiązkowy, do wyboru)	obowiązkowy
Odniesienie do kierunkowych efektów uczenia się (symbole)	CTR_W03; CTR_U05; CTR_U10
Rodzaj zajęć (wybór z listy*)	wykład
Liczba godzin	30
Liczba ECTS	3
Wymagania wstępne	
Opis i cele przedmiotu	Celem przedmiotu jest zapoznanie studenta: 1) z księgami historiografii biblijnej opisującej dzieje powygnaniowego Izraela, z ich przesłaniem i znaczeniem teologicznym, miejscem w tradycji żydowskiej i chrześcijańskiej. 2) z utworami narracyjnymi z Biblii, które koncentrują się na osadzonych w określonych dziejach narodu żydowskiego losach konkretnych postaci – utworach z grupy sapiencjalnej historiografii. Zajęcia prowadzone w formie wykładu wyjaśniającego oraz interaktywnego są podzielone na dwie części. Pierwsza prowadzi do zapoznania studenta z księgami historiografii biblijnej opisującej dzieje powygnaniowego Izraela, z ich przesłaniem i znaczeniem teologicznym, miejscem w tradycji żydowskiej i chrześcijańskiej, z najważniejszymi kwestiami teologicznymi tych dzieł oraz związków teologii z historiografią i stylem oraz celem opisywania dziejów oraz do zapoznania z kontekstem historyczno-politycznym wydarzeń z historii bliskowschodniej, które dotyczą omawianego okresu. Wykład ten obejmuje takie księgi, jak: 1 i 2 Księga Kronik, Księga Ezdrasza, Księga Nehemiasza, 1 i 2 Księga Machabejska. Druga część zajęć poświęcona jest utworom stojącym na pograniczu pomiędzy historiografią a literaturą sapiencjalną. Student zapoznaje się ze specyfiką literacką tych utworów, ich najważniejszym przesłaniem

Załącznik do Zarządzenia Nr 37/2025 Rektora UKSW z dnia 27 maja 2025 r.
Załącznik Nr 2 do Zarządzenia Nr 10/2022 Rektora UKSW z dnia 24 lutego 2022 r.

	oraz miejscem i znaczeniem w tradycji żydowskiej i chrześcijańskiej. Zajmuje się Księgą Rut, Księgą Tobiasza, Księgą Estery, Księgą Judyty.
--	--

Treści programowe

Temat/blok zajęć:	Liczba godzin
I. Historiografia okresu Drugiej Świątyni	
1. Pierwsza i Druga Księga Kronik i ich przesłanie	3
2. Spojrzenie na dzieje narodu przez „Kronikarza” a Deuteronomistę	1
3. Okres powygnaniowego Izraela - czas odbudowy - Wydarzenia historii powszechnej obszaru Bliskiego Wschodu jako tło polityczno-historyczne późnych ksiąg historycznych.	4
4. Księga Ezdrasza	2
6. Księga Nehemiasza	2
7. Przemiany na scenie politycznej na Bliskim Wschodzie a powstanie Państwa Hasmonejskiego	2
8. Pierwsza Księga Machabejska – nurt historiografii hellenistycznej czy wcześniejszych tradycji opisywania dziejów?	2
9. Druga Księga Machabejska – nowa koncepcja teologicznych okresu Drugiej Świątyni?	2
II. Literatura historyczno-mądrościowa	
10. Utwory z nurtu historyczno-sapiencjalnego w tradycji biblijnego Izraela i jej znaczenie - zagadnienia literacko-teologiczne.	2
11. Księga Rut	2
12. Księga Tobiasza	2
13. Księga Estery	2
14. Księga Judyty	2
15. Znaczenie późnych ksiąg historycznych w teologii biblijnej.	2
Łącznie godzin:	30

Opis przedmiotowych efektów uczenia się i sposoby ich weryfikacji

Kategoria efektu (W, U, K)	<u>Kierunkowe</u> efekty uczenia się <i>(co ogólnie absolwent po tych studiach będzie wiedział i umiał)</i>	<u>Opis przedmiotowych</u> efektów uczenia się <i>(wyłącznie czasownikami operacyjnymi - czynności, które da się zweryfikować, mierzalne; w nawiasie należy podać numery tematów zajęć, które realizują dany efekt)</i> <i>(co konkretnie student po tym przedmiocie będzie wiedział i umiał)</i>	Sposoby weryfikacji efektów uczenia się <i>(np.: kolokwium pisemne, egzamin ustny, egzamin pisemny, sprawozdanie, prezentacja na zajęciach, raport, projekt indywidualny, grupowy)</i>
CTR_W03	Absolwent zna zagadnienia z zakresu nauk biblijnych, m.in. treści i charakteru poszczególnych zbiorów i ksiąg biblijnych oraz ich znaczenie dla chrześcijaństwa	Absolwent zna zagadnienia dotyczące historii biblijnego Izraela oraz literatury okresu Drugiej Świątyni. Zna periodyzację wydarzeń oraz kluczowe wydarzenia z historii biblijnego Izraela oraz rozumie ich teologiczną ocenę, zawartą w biblijnych tekstach historiograficznych. Posiada wiedzę z zakresu związków historiografii biblijnej okresu Drugiej Świątyni z wzorcami opisywania dziejów w tradycji bliskowschodniej i hellenistycznej tego okresu. Zna i rozumie treść ksiąg pisanych w nurcie historiografii oraz utworów sapiencjalnych lokowanych w określonym czasie wydarzeń z dziejów biblijnego Izraela. Zna miejsce tych ksiąg w kanonach chrześcijańskich oraz ich status w judaizmie.	egzamin ustny
CTR_U05	Absolwent potrafi samodzielnie wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i integrować informacje dotyczące ksiąg biblijnych i ich znaczenia dla chrześcijaństwa	Absolwent potrafi samodzielnie wyjaśniać zagadnienia teologiczne i kulturowe, będące podłożem dla późnych ksiąg historycznych. Umie powiązać je z informacjami dotyczącymi przekazu historii i jej teologicznej interpretacji z wcześniejszych ksiąg Biblii. Potrafi ocenić i wyjaśnić znaczenie tych ksiąg w chrześcijaństwie oraz w rozumieniu judaizmu okresu Drugiej Świątyni.	egzamin ustny
CTR_U10	Absolwent umie posługiwać się terminologią z zakresu nauk teologicznych, zwłaszcza z obszaru badań biblijnych, patrologii i historii Kościoła	Absolwent potrafi poprawnie posługiwać się terminologią z zakresu nauk biblijnych i teologii biblijnej związanej z okresem Drugiej Świątyni powiązanej z teologią dziejów.	egzamin ustny

Metody dydaktyczne
(dostosowane do przedmiotowych efektów uczenia się)

	Wykład wyjaśniający
	Wykład interaktywny
	Samodzielna lektura literatury obowiązkowej

Opis nakładu pracy studenta w ECTS

Kontakt z prowadzącym	Aktywność	Liczba godzin	Razem liczba godzin/ECTS
bezpośredni	udział w zajęciach	30	30/1 ECTS
	udział w zaliczeniach poza zajęciami		
	udział w konsultacjach		
praca własna	przygotowanie do zajęć (czytanie, praca pisemna, tłumaczenie, ...)	45	60/2 ECTS
	przygotowanie do zaliczenia (np. czytanie, prezentacja, projekt, ...)	15	

Kryteria oceny końcowej

(Opis składowych oceny końcowej zajęć, rozkład procentowy lub punktowy, informacja o dopuszczalnej liczbie nieobecności, inne kryteria)

Do zaliczenia przedmiotu studenta obowiązuje:

1. Aktywne uczestnictwo w zajęciach.
2. Znajomość treści omawianych ksiąg biblijnych.
3. Znajomość zagadnień wyjaśnianych i dyskutowanych podczas zajęć.
4. Znajomość treści obowiązkowej lektury (artykuł).

Ustny egzamin końcowy składa się z trzech części:

1. obejmuje pytania weryfikujące stopień znajomości treści wyznaczonych ksiąg biblijnych – 1/3 oceny końcowej
2. Obejmuje ocenę aktywnego uczestnictwa w zajęciach oraz pytania dotyczące wydarzeń historycznych i historiografii je interpretującej i wyjaśniającej – zagadnienia omawiane na zajęciach (wykaz tez egzaminacyjnych na MSTEams po zarejestrowaniu się do zespołu) – 1/3 oceny końcowej
3. Weryfikuje znajomość wyznaczonego tekstu do lektury (wskazany artykuł) – 1/3 oceny końcowej.

Ocena bardzo dobra

Student zna bardzo dobrze treść omawianych ksiąg biblijnych, zna i potrafi wyjaśnić główne tematy teologiczne oraz związek historiografii z teologią w tych utworach; wyjaśnia szeroko kontekst historyczny tych utworów; biegle posługuje się fachową terminologią; umie opisać i wyjaśnić związek omawianych utworów z innymi księgami biblijnej historiografii, wskazać analogie i różnice oraz wytłumaczyć ich naturę; potrafi streścić i krytycznie ocenić artykuł wyznaczony do lektury obowiązkowej.

Ocena dobra

Student zna dobrze treść omawianych ksiąg biblijnych, potrafi wyjaśnić związek historiografii z teologią w tych utworach; charakteryzuje kontekst historyczny tych utworów; poprawnie posługuje się terminologią; wyjaśnia związek omawianych utworów z innymi księgami biblijnej historiografii; potrafi przedstawić treść obowiązkowego artykułu do lektury i streścić główne tezy w nim zawarte.

Ocena dostateczna

Student w podstawowym zakresie zna treść omawianych ksiąg biblijnych i potrafi ją przedstawić; zna i potrafi wymienić najważniejsze tematy teologiczne w tych utworach; umie przedstawić najważniejsze fakty z wydarzeń historycznych z kontekstu tych utworów; posługuje się fachową terminologią; w podstawowym zakresie streszcza artykuł wyznaczony do lektury.

Literatura obowiązkowa

1.	Teksty ksiąg biblijnych: 1 i 2 Księga Kronik, Księga Ezdrasza, Księga Nehemiasza, Księga Rut, Księga Tobiasza, Księga Judyty, Księga Estery, 1 i 2 Księga Machabejska.
2.	Isaac Kalimi, Historia, historiografia a wiarygodność historyczna. Księga Kronik na tle starożytnego piśmiennictwa bliskowschodniego i grecko-rzymskiego, Poznańskie Studia Teologiczne 23/2009, 7-25.
3.	Materiały dydaktyczne z zajęć.

Literatura uzupełniająca

1.	W. Pikor, Księgi historyczne Starego Testamentu. Wprowadzenie do zagadnień literackich, historyczno-krytycznych i teologicznych, Pelplin: Bernardinum 2023.
2.	P. Briks, S. Gądecki, J. Rosłon, S. Wypych (red.) Księgi historyczne Starego Testamentu. 2: Dziejopisarstwo okresu judaistycznego. Wprowadzenie w myśl i wezwanie ksiąg biblijnych 3, Warszawa: Wydawnictwo UKSW 2007.
3.	T. Brzegowy, Księgi historyczne Starego Testamentu, Tarnów: Biblos 2008.
4.	H. Shanks (red. oryginału), W. Chrostowski (przekład i oprac. wyd. pol.), Starożytny Izrael. Od czasów Abrahama do zburzenia Jerozolimy przez Rzymian, Warszawa: Czytelnik 1994, 215-325.

*** lista rodzajów zajęć**

- ☐ ćwiczenia (audytoryjne, translatoryjne, terenowe, warsztatowe, projektowe)
- ☐ ćwiczenia laboratoryjne, komputerowe
- ☐ lektorat języka obcego nowożytnego/starożytnego
- x wykład kierunkowy
- ☐ wykład monograficzny lub konwersatorium monograficzne
- ☐ seminarium dyplomowe
(sem. magisterskie, licencjackie lub inżynierskie, na którym student pod kierunkiem opiekuna pracy przygotowuje pracę dyplomową, wykorzystując metody adekwatne do realizowanej tematyki badawczej)
- ☐ pracownia dyplomowa (programistyczna, chemiczna, fizyczna, biologiczna, inżynierska)
(zajęcia laboratoryjne, na których student pod kierunkiem opiekuna pracy przygotowuje pracę dyplomową wykorzystując metody adekwatne do realizowanej tematyki badawczej)